

Συνοπτική περιγραφή

Η ίδρυση του οινοποιείου Χρυσολωρά στην Σέριφο αποτελεί το αποτέλεσμα μια μακροχρόνιας επενδυτικής προσπάθειας με την καθοριστική συμβολή Ευρωπαϊκών πόρων μέσα από διαδοχικές προγραμματικές περιόδους. Ο επενδυτής Χρήστος Χρυσολωράς, σε νεαρή ηλικία ανέλαβε την οικογενειακή εκμετάλλευση και έθεσε ως στόχο του την ανάπτυξη και εκσυγχρονισμό της για τη δημιουργία προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας, συμβάλλοντας έτσι στην τοπική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας για νέους με σεβασμό στις παραδοσιακές Ελληνικές ποικιλίες αμπελιών.

Στο πλαίσιο της επένδυσης, την προγραμματική περίοδο 2007-2013 με χρηματοδότηση LEADER, κατασκευάστηκε το οινοποιείο με προδιαγραφές που εξασφαλίζουν χαμηλή ενεργειακή κατανάλωση. Την προγραμματική περίοδο 2014-2014 πόροι του ΠΑΑ χρησιμοποιήθηκαν για την φύτευση ενός καινούργιου βιολογικού αμπελώνα και την απόκτηση καλλιεργητικών μηχανημάτων και εξοπλισμού. Επίσης, λαμβάνονται ενισχύσεις από τον Πυλώνα Ι της ΚΑΠ για την υποστήριξη της αμπελοκαλλιέργειας σε μια μειονεκτική περιοχή.

Περιγραφή κατάστασης/πλαισίου

Η ιστορία της αμπελοκαλλιέργειας στην Σέριφο ξεκινά από την αρχαιότητα και για πολλούς αιώνες αποτελούσε μια βασική πηγή εισοδήματος μαζί με την εξόρυξη μεταλλευμάτων. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, υπολογίζεται ότι μέχρι τη δεκαετία του 1950, το 1/3 τη έκτασης του νησιού (περίπου 30 000 στρέμματα) καλυπτόταν από αμπελώνες και τα παραγόμενα σταφύλια και κρασιά εξάγονταν σε άλλα νησιά και στον Πειραιά. Επίσης, η Σέριφος είναι από τα λίγα μέρη στην Ελλάδα που έχουν μια ποικιλία αμπέλου ταυτοποιημένη με το όνομα της περιοχής (Σεριφιώτικο).

Ωστόσο, τη δεκαετία του 1960 τόσο η μεταλλευτική δραστηριότητα όσο και η αμπελοργία άρχισαν να παρακμάζουν ενώ ο τουρισμός ξεκίνησε να αναδύεται τα μετέπειτα χρόνια.

Η οικογένεια Χρυσολωρά αποτελεί μια παραδοσιακή αγροτική οικογένεια του νησιού και στόχος της νεότερης γενιάς ήταν να εκσυγχρονίσει και να αναπτύξει την υπάρχουσα αγροτική εκμετάλλευση. Αρχικά, ο δικαιούχος Χρήστος Χρυσολωράς κληρονόμησε 10 στρέμματα αυτόριζων αμπελώνων, 25 στρέμματα με ελαιόδεντρα και περίπου 1.5 στρέμμα γης το οποίο χρησιμοποιείται για την καλλιέργεια εποχιακών προϊόντων. Η ύπαρξη του κεφαλαίου αυτού σε συνδυασμό με τις εξαιρετικές συνθήκες που επικρατούν στο νησί για την παραγωγή εξαιρετικής ποιότητας προϊόντων λόγω του μικροκλίματος των Κυκλάδων, αποτέλεσε το έναυσμα για τη δημιουργία μιας μονάδας για τη σωστή μεταποίηση των παραγόμενων σταφυλιών για την παραγωγή ποιοτικών κρασιών.

Στόχοι

Οι στόχοι του επένδυσης συνολικά, ήταν να διατηρηθεί και να ενισχυθεί η αγροτική παραγωγή σε μια δυσπρόσιτη και απομακρυσμένη νησιωτική περιοχή και να δοθούν κίνητρα σε νέους ανθρώπους να παραμείνουν στον τόπο τους με μόνιμες και καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας. Επίσης, στόχος ήταν να προωθηθεί η πράσινη γεωργία με την ανάδειξη της βιοκαλλιέργειας και την εφαρμογή περιβαλλοντικά βιώσιμων πρακτικών.

Δραστηριότητες του έργου

Η υλοποίηση του οράματος της επένδυσης ξεκίνησε με τη φύτευση ενός νέου αμπελώνα με την βοήθεια εθνικού προγράμματος στην τοποθεσία Φλάσκος στη βόρεια Σέριφο. Ο αμπελώνας αυτός είναι έκτασης 16 στρεμμάτων και φυτεύτηκε σταδιακά από το 2008 μέχρι το 2010.

Με συγχρηματοδότηση από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2007-2013 και συγκεκριμένα μέσω του Άξονα LEADER, κατασκευάστηκε ένα σύγχρονο οινοποιείο δυναμικότητας 30.000 λίτρων με τις πιο αυστηρές

προδιαγραφές εξοπλισμού, υγιεινής και ασφάλειας. Ο τρόπος και τα υλικά κατασκευής με την καλής ποιότητας μόνωση του κτηρίου δημιουργούν ιδανικές συνθήκες συντήρησης και αποθήκευσης του κρασιού χωρίς τη χρήση τεχνητών μέσων, που το καθιστά ενεργειακά φιλικό προς το περιβάλλον. Οι ανάγκες του οινοποιείου σε νερό καλύπτονται εξολοκλήρου από βρόχινο νερό το οποίο συλλέγεται από τις ταράτσες των κτηριακών εγκαταστάσεων και συσσωρεύεται σε στέρνες. Το οινοποιείο ξεκίνησε να λειτουργεί ως το 2015, ενώ από το 2018 είναι επισκέψιμο καθόλη τη διάρκεια του χρόνου με κύριο στόχο την ανάδειξη και διάδοση των τοπικών ποικιλιών αμπελιού και οίνου.

Το 2021, με τη βοήθεια που ελήφθη μέσω ΠΑΑ 2014-2020 φυτεύτηκε ένας επιπλέον αμπελώνας έκτασης 1.7 στρεμμάτων. Επίσης, στο πλαίσιο της ενίσχυσης από το ΠΑΑ ο επενδυτής προχώρησε στην απόκτηση μηχανημάτων και εξοπλισμού για τον εκσυγχρονισμό της παραγωγής συμπεριλαμβανομένων ενός σκαπτικού μηχανήματος, ενός κλαδοτεμαχιστή, ενός χλοσκοπτικού μηχανήματος, κλπ. Επιπλέον, ενισχύσεις έχουν ληφθεί και από άλλα μέτρα του ΠΑΑ 2014-2020, για τη βιολογική καλλιέργεια, για τη συμμετοχή σε συστήματα ποιότητας, ενισχύσεις για περιοχές που χαρακτηρίζονται από φυσικά ή άλλα μειονεκτήματα, κλπ. Επιπρόσθετα λαμβάνονται επιδοτήσεις και από τον Πυλώνα Ι της ΚΑΠ.

Σήμερα η επιχείρηση παράγει προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας με γεωγραφικές ενδείξεις και εξαγωγική δραστηριότητα. Καλλιεργούνται παραδοσιακές ποικιλίες των Κυκλάδων - συμπεριλαμβανομένου και της γηγενούς ποικιλίας 'Σεριφιώτικο', ενώ η οινοποίηση γίνεται με τις ελάχιστες δυνατές επεμβάσεις. Τα αμπέλια της εκμετάλλευσης είναι απολύτως ξηρικά, φυτεμένα σε αναβαθμίδες και, λόγω του ξηροθερμικού κλίματος, καθίσταται πολύ εύκολη η βιολογική καλλιέργειά τους. Κατά συνέπεια όλες οι καλλιέργειες της εκμετάλλευσης καλλιεργούνται βιολογικά τα τελευταία δεκατέσσερα χρόνια. Όλοι οι αμπελώνες καθώς και λοιπές καλλιέργειες της εκμετάλλευσης είναι πιστοποιημένες βιολογικές από την TUV Austria Hellas. Τα τελευταία δύο χρόνια έχει πιστοποιηθεί ως βιολογική και η οινοποίηση. Η καλλιέργεια των αμπελώνων γίνεται χειρωνακτικά σε όλα τα στάδια των εργασιών καθώς τα επικλινή εδάφη δεν επιτρέπουν τη χρήση μηχανημάτων. Την περίοδο του

τρυγητού η μεταφορά των σταφυλιών από τα δυσπρόσιτα αμπέλια στο οινοποιείο γίνεται με μουλάρια και γαϊδούρια.

Αποτελέσματα

Συνολικά παράγονται επτά είδη πιστοποιημένων βιολογικών κρασιών υψηλής ποιότητας εκ των οποίων τρία είναι Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ). Σε ετήσια βάση παράγονται 12.000 έως 15.000 φιάλες κρασιού, μέρος των οποίων εξάγεται στις ΗΠΑ. Ο νέος αμπελώνας που φυτεύτηκε με χρηματοδότηση του ΠΑΑ θα αυξήσει την ετήσια παραγωγή κατά 1.300 με 1.500 φιάλες.

Η επιχείρηση έχει μειωμένο περιβαλλοντικό αποτύπωμα. Όλες οι καλλιέργειες είναι ξηρικές ενώ οι ανάγκες υδροδότησης του οινοποιείου καλύπτονται εξολοκλήρου από το βρόχινο νερό που συλλέγεται. Επίσης το κτήριο είναι εξαιρετικά χαμηλής ενεργειακής κατανάλωσης καθώς λόγω της θερμομόνωσης του δεν είναι αναγκαία η χρήση κλιματισμού.

Έχουν δημιουργηθεί πέντε καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας. Μια μόνιμη θέση εργασίας που αφορά μία οινολόγο. Η οινολόγος δεν κατάγεται από την Σέριφο αλλά παρέμεινε στο νησί λόγω της συγκεκριμένης θέσης εργασίας. Οι άλλες θέσεις εργασίας είναι εποχιακές και περιλαμβάνουν μια εργαζόμενη που απασχολείται στο οινοποιείο κατά τους θερινούς μήνες για την υποδοχή των επισκεπτών, και τρεις εποχιακούς εργάτες. Όλες οι θέσεις εργασίας αφορούν μόνιμους κατοίκους του νησιού.

Δικτύωση: Η επιχείρηση είναι μέλος του Συνδέσμου Ελληνικού Οίνου τα μέλη του οποίου παράγουν πάνω από το 70% του ελληνικού κρασιού. Τα μέλη του συνδέσμου συνεργάζονται με σκοπό τον εκσυγχρονισμό του αμπελουργικού θεσμικού πλαισίου στην Ελλάδα, την προβολή του ελληνικού κρασιού στο εξωτερικό και στο εσωτερικό σε συνεργασία με τους φορείς του Τουρισμού, του Πολιτισμού και της Γαστρονομίας.

Επίσης, η επιχείρηση είναι μέλος του τοπικού γεωργικού συνεταιρισμού Σεριφου και συνεπώς υπάρχει συνεργασία και δικτύωση με το σύνολο των αμπελουργών του νησιού.

Μεταφορά του έργου ως καλή πρακτική: Το παράδειγμα του οινοποιείου Χρυσολωράς αποτελεί ένα επιτυχημένο υπόδειγμα επιχειρηματικότητας που προωθεί την πράσινη ανάπτυξη βασισμένη στους τοπικούς πόρους και μια γεωργία φιλική προς το περιβάλλον. Το επιχειρηματικό αυτό μοντέλο θα μπορούσε να επεκταθεί σε όλα τα νησιά του Αιγαίου που παρουσιάζουν παραπλήσιες γεωμορφολογικές συνθήκες, αλλά και σε άλλες αγροτικές και μειονεκτικές περιοχές.

Σε συνεργασία με το Τμήμα Οινολογίας και Τεχνολογίας Ποτών του ΤΕΙ Αθήνας, η οινολόγος πραγματοποίησε την πτυχιακή της εργασία στο οινοποιείο. Στο πλαίσιο της εργασίας της βάσισε την έρευνα της στις γηγενείς ποικιλίες που καλλιεργεί η επιχείρηση και στις διαδικασίες οινοποίησης τους. Αυτό έχει δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για τη μεταφορά γνώσης για την καλή αυτή πρακτική μέσω της ακαδημαϊκής κοινότητας σε άλλα ενδιαφερόμενα μέρη.

Συνέργειες με άλλες πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

- Ο κ. Χρυσολώρας λαμβάνει ενισχύσεις από τον Πυλώνα I της ΚΑΠ, συμπεριλαμβάνονται επιδοτήσεις για τα μικρά νησιά του Αιγαίου Πελάγους, από το καθεστώς βασικής ενίσχυσης, όπως επίσης λαμβάνει ενίσχυση για την εφαρμογή γεωργικών πρακτικών που είναι επωφελείς για το κλίμα και το περιβάλλον.
- Από τον Πυλώνα II της ΚΑΠ λαμβάνεται στήριξη που σχετίζεται με τη βιολογική γεωργία, ενισχύσεις σε περιοχές που αντιμετωπίζουν φυσικά ή άλλα ειδικά μειονεκτήματα, οι οποίες μαζί με την επένδυση σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού, συμβάλλουν στους στόχους των Τομέων Εστίασης:
2Α) Βελτίωση της οικονομικής απόδοσης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.
4Α) Αποκατάσταση, διατήρηση και ενίσχυση της βιοποικιλότητας. και
6Β) Τοπική ανάπτυξη.

Η επένδυση συμβάλλει επίσης:

- Στην Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα για το 2030 μέσω της προστασίας και διάδοσης των γηγενών ποικιλιών αμπέλου / διατήρηση των γενετικών πόρων.
- Στο μακροπρόθεσμο όραμα για τις αγροτικές περιοχές μέσω της δημιουργίας θέσεων εργασίας για νέους σε αγροτικές περιοχές

Καινοτομία: Σε επίπεδο νησιού (τοπικό επίπεδο), η επένδυση ήταν μια καινοτομία, μιας και το οινοποιείο ήταν το πρώτο του νησιού. Βελτιώθηκε σημαντικά η ποιότητα του παραγόμενου κρασιού και η διαδικασία εκσυγχρονίστηκε, δημιουργώντας ένα προϊόν αναγνωρισμένο σε τοπικό, εθνικό και, τα τελευταία δύο χρόνια σε διεθνές επίπεδο.

Νέοι και νέοι αγρότες: Ο Χρήστος Χρυσολωράς ανέλαβε την οικογενειακή εκμετάλλευση σε ηλικία 30 ετών. Επίσης, οι συνεργάτες του, τόσο οι μόνιμοι όσο και οι εποχιακοί, είναι στην πλειοψηφία τους κάτω των 40 χρονών.

Γενικά στοιχεία

Τίτλος έργου	Οινοποιείο Χρυσολωρά - ΙΔΡΥΣΗ ΟΙΝΟΠΟΙΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ
Διάρκεια έργου	2016-2023
Χώρα	Ελλάδα
Είδος δικαιούχου	Αγρότης
Μέτρο	M03, M04, M11, M13, M21, LEADER (2007-2013) & ΕΓΤΕ
Προτεραιότητα Περιοχή εστίασης	Π2 –Ανταγωνιστικότητα γεωργικών εκμεταλλεύσεων Π3 – Οργάνωση της αλυσίδας τροφίμων & Διαχείριση κινδύνων Π4 – Διατήρηση και ενίσχυση των οικοσυστημάτων Π6 – Κοινωνική ένταξη και τοπική ανάπτυξη

Προϋπολογισμός (ΕΥΡΩ)

Στοιχεία επικοινωνίας

Συνολικό κόστος	22.367,41	Δικαιούχος	Χρήστος Χρυσολωράς
Δημόσια δαπάνη	20.594,22	Εκπρόσωπος επικοινωνίας	Χρήστος Χρυσολωράς
Κοινοτική συμμετοχή	3.688,43	Τηλέφωνο	0030 6977275993
Εθνική συμμετοχή	16.905,79	email	chrysoloras@gmail.com
Ιδιωτική συμμετοχή	1.773,19	Website	www.chrysoloras.gr
Άλλοι πόροι	-	Άλλες πηγές, links	Facebook page: Οινοποιείο Χρυσολωρά – Chrysoloras Winery Instagram: Chrysoloras_Winery_Serifos

Μήνυμα από τον κ. Χρήστο Χρυσολωρά

“.....Όραμά μας είναι να αναβιώσει η συστηματική παραγωγή κρασιού στις πλαγιές της Σερίφου, με την οινοποίηση τοπικών ποικιλιών των Κυκλάδων, όπως "Σερφιώτικο", "Μαντηλαριά", "Μονεβασιά", "Τσαμπάτο", "Ψαρσούρικο", "Πλατύραχο", "Αηδάνι" και "Ασύρτικο", βασισμένη στην βιολογική και ξηρική καλλιέργεια και τις ήπιες οινοποιήσεις, που θα αναδεικνύουν την ιδιαιτερότητα των ποικιλιών και του μικροκλίματος (terroir) του νησιού.”

Νοέμβριος 2022

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΝΩΣΙΑΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΣ ΚΑΠ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
Η Ευρώπη επενδύει στις αγροτικές περιοχές

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
"ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
2014-2020"

ΕΣΠΑ
2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης